

Libris.RO

Respect pentru oameni și **TUDOR ARGHEZI**

CARTEA CU JUCĂRII

Copertă și vignete de MITZURA ARGHEZI

Ediție îngrijită de Traian Radu

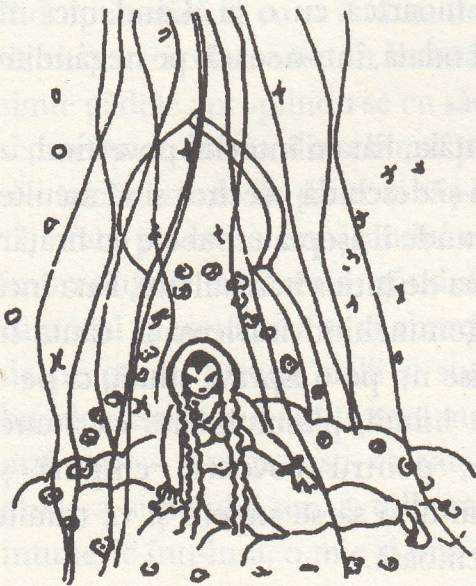
**EDITURA TUDOR ARGHEZI
& EDITURA REGIS
București**

JUCĂRIILE DIN CARTE

Fata de demult	5
Poveste cu oi	8
Spectacole	13
Amărăciuni	17
Jucăriile	20
Pomul cu păpuși	23
Judecata	25
O izbândă	28
Papuc	32
Fiului Ducamin	34
Cătunul de sticlă	37
Povestea bradului negru	39
Na unele... ..	41
Domnița Pulheria	45
Știi românește?	49
Cexo, Bexo	52
Robul	56
O locomotivă și o gară	59
Balonul spart	62
Un ciob de primăvară	65
Bătrânii din insulă	67
Greierișul	70
Povești de adormit de-a-n picioare	72
Păcăleală	75
Câinele	79
Peștele roșu	83
Șpugal	88
Abecetarul	90
Între Mițu și Baruțu	94
Iepurii și crapii	97
Crâmpei dramatic	100
Ghemul de pănjenis	103
Întâia deziluzie	105

Controversă	108
Papagalul și rândunica	111
Armăsarul de bumbac	114
Piatra pițigoiului	116
Geamantanul	123
O ședință de fotografie	125
Omul de aur	128
Laboratorul nostru de cercetări	131
Zăpada	134
Dansul lui Baruțu	139
Chisoaia	142
Năvodul dragostei	144
Madona neagră	147
De profundis	150
Rugăciunea de seară	153
Neguțătorul de ochelari	155
Cum a făcut mama pe Mițu	165
Pădurea copiilor	168
Plicul	170
Unât și sumos	172
O pisică	175
Lăstunii	177
Alunița	179
Vocabularul	182
Nu este voie	185
Hoțul	188
La colț	190
Grădina cu soare	193
Într-o noapte de Florii	196
O poveste de-a mamei	200
Cheile	202
Uriașii	208
Banca noastră	212
Ouăle	216
Dulapul cu lenjuri	219
O casă pentru copii	222
Omul sunător	227
Duminica ocultă	230
De Moș-Ajun	235

FATA DE DEMULT

O fată cenușie cu jarul ochilor în plete negricioase, ca bălăriile sărate ale mării, a fost osândită odinioară să i se reteze capul cu securea, pentru o greșală. Pe vremea din poveste, stăpânii puteau să scurteze viața cui poșteau, cu nejudecată, pentru că nici o judecată nu era mai dreaptă decât a lor. La necaz și la chef, numai muzica și sângele, amestecate, puteau să-i

potolească și nici o ispravă, nici bună, nici rea, atât se asemănau isprăvile bune cu isprăvile rele ale stăpânilor, nu se puteau trece, după rânduială, fără tăieri și înjunghieri.

Fata cenușie a cerut stăpânului să o cruțe, făgăduindu-i să-i spuie seara povești, să-i legene cruzimea cu basme frumoase, dacă se va îmbuna să o ierte până la isprăvitul poveștilor ei; și numai după aceea să o trimită gădelui împărătesc.

Împăratului i s-a părut făgăduiala plăcută. Dete porunci și primi pe Fată la picioarele lui, să șadă pe o papură de catifea cusută cu aur și să-și depene, în auzul lui, furca de basme. În copilărie, Fata făcuse covoare, care începeau tot din furca de tors, se răsuceau în suluri și gheme, se vopseau cu coji de copac și buruieni fierte în vase de aramă, se prindeau în războaie și, urzindu-se tari, se țeseau,

bătute cu pieptenele de fildeș. Acum, la curtea celui mai puternic împărat din țara depărtată a răsăritului de soare, ea se legase să scoată de-a dreptul covoarele din furcă, fără războaie, fără vâpsele, fără nici lână nici mătase, ci numai din vorbe, așa cum fac stelele lumină numai cu văzduh.

Împrejurarea era grea și munca Fetei cumplită. Din pământ, din zare, din flori și din închipuiri trebuiau să se zămislească poveștile care îi întârziu zilnic moartea cu o zi. Când nici nu începuse, ea se temea că se va opri odată, într-o seară, pe negândite, și firul povestirii se va rupe.

Întâia poveste, a serii celei dintâia, Fata o întocmi povestind, în clipa în care stăpânul binevoise să-și deschidă urechea și să asculte. Pășind stăpânul în odaia de sidex, unde îl așteptau roabele cu brățări de aur la mâini și la glezne și sofaua de întins în ascultare, Fata încă nu știa ce are de povestit și, îngenunchind înfricoșată, căuta în mintea ei un început. Ea se bizuise nu pe o ispravă știută, ci pe o taină sufletească, pe o pornire a inimii, plăsmuitoare, ca atunci când din necunoștință scotea, pentru covoare, chipuri și împărecheri. Dacă va tăcea, stăpânul o să se supere și va trimite neîntârziat la moarte pe fata mincinoasă.

Închinându-se la ivirea lui printre slugile împărătești, ea găsisese, ridicată pe genunchi, taina din tainele sufletului, aceea care face din nou cu puțință meșteșugul dintru început al lui Dumnezeu și scoaterea vieții din nimic. Ea povesti în prima noapte până la revărsatul zilei și stăpânul izbutind să nu adoarmă, rămase vrăjtit pe sofa și făcu semn cu mâna că Fata poate pleca la hodină.

De atunci, în fiecare seară, în fiecare noapte, Fata cenușie a povestit și în fiecare zori de zi viața îi sporea cu o zi. Și i-a stat capul pe umeri încă o mie și una de zile și de nopți. Stăpânul avu timpul să uite osânda și Fata rămase în palatul împărăției, în cancelaria cu hrisoave, zapise și sigilii, cu însărcinarea să scrie tot ce a povestit, pe piei de căprioară tăbăcită cu lustru, ca să rămâie împărăților urmași zestre și podoabă a gândului și a cuvântului, în ceasurile de hotărâri pripite și de nehotărâre.

Scriitorul de povestiri din împărățiile de mai târziu urmează pilda Fetei cu pielea cenușie, care s-a destrămat de-acum câteva mii de ani, și s-a topit, prin preajma fluviului Eufrat, în lutul moale, de subt o piatră albă, pusă pe mormântul ei, nedezvelită de valuri și de șacali. Ca să nu piară și ca să i se pară că trăiește ziua îndoit, odată cu el și odată cu împrejurarea povestită, el povestește zi de zi, a sufletului și a pământului, o împrejurare. El trebuie să îndreptățească zi cu zi fărâma de pâine pe care o gustă și picătura de vin care i-o înmoaie. În ziua când nu a știut să povestească nimic, simte gâdele apropiindu-se cu săcurea și mânia împăratului, care-și scoate mulțumirea din chinul povestitorului, poruncind pitarului să-i taie mercialul de pâine și să-i sfărâme urciorul.

Fata povestise împăratului ei timp de o mie și una de nopți, împreunând năzăreala gândului și basmul cu lumea, puind cântecul să viețuiască și să zburde ca omul, ascunzând pe oamenii de pe poteci printre dălii și stupi și pitind fetițele în leuștean și busuioc. Scriitorul are timpul mai mic, pentru că și împăratul lui e mai mare – și va povesti, ca Fata cenușie, de la care a învățat taina dulce a sufletului amar, tulburată de vărsarea pâraielor lucii din întuneric într-înșea, o mie și una de clipe...

POVESTE CU OI

Nici o jucărie nu e mai frumoasă ca jucăria de vorbe. Copiii, ca și oamenii mari, sunt mai simțitori la vorbe decât la fapte, plăcându-le mai mult decât faptele făcute, faptele povestite. Și, dacă povestea miroase a minciună și minciuna este ticluită bine, povestea și atunci le place mult; de unde un scriitor scoate învățul că închipuirea e mai adevărată decât adevărul și că viața trebuie răscolită, ca să fie scrisă pe placul cititorului mare și al ascultătorului mic.

Cu o poveste izbutim și noi să astâmpărăm rânduiala copiilor răzvrătită. La strigătul: „Stați că vă spui povestea cu racii“, – toate uneltele de joacă sunt părăsite. Nici o păpușă nu-i place fetei, ca un rac spus și spilcuit cu suliman din gând, și nici o mașină nu mai duce gândul băiatului, ca o visare.

Fata se urcă pe masă și se culcă pe ea, ascultând de aproape desfășurarea lucrului scornit pe loc și care, cu o clipă mai devreme, nici nu se pomenea. Baruțu e vesel. Mițura fixează în spațiu mișcarea icoanelor atârinate de cuvinte, nu le aprobă, nu le dezaprobă, le judecă și le strecoară în priceperi, și câteodată face o legătură frumoasă între două momente depărtate sau între două

cioburi de idee. Ochii ei sunt absorbiți în lumea stelelor, cu care încep să semene, scânteietori și nemișcați.

Baruțu se bucură de înfățișarea de pe dinafară și de îmbucarea pe fețe a bucăților din care se înjghebează povestirea. El nu muncește; măsoară și încadrează și-i place luciul vorbelor, ca un lac proaspăt, întins cu pensula moale pe un ciob. El stă pe scaun ceasuri întregi, participând cu o pâlpare înceată la licărirea lucrurilor, în care se uită ca într-o vitrină. Neastâmpărul lui se liniștește îndată ce începe povestirea și, pe scăunelul lui, Baruțu se face băiatul cel mai ascultător.

Ieri s-a făcut, după-masă, povestea unui măgar care avea de tovarăș o pisică. Pisica aducea măgarului tot ce trebuia pentru o căsnicie de gospodină, și măgarul a trăit, ca un boier leneș, o grămadă de ani, până ce, din senin, și poate că și din pricina vârstei, pisica s-a îmbolnăvit...

Copiii n-au voit să știe cum se împăca un măgar cu o mătă și unde ședea tânăra păreche, în proprietate sau cu chirie într-un apartament. Îmbolnăvirea pisicii li s-a părut firească. I-a făcut să rădă amănuntul că pisica zăcea sub o plapumă de păpușă și că își culcase durerea de cap, înfășurată într-o hasma cu dantelă, pe o perină de puf brodată cu numele ei și purtând un fluture într-o fereastră tăiată cu foarfeca în fața de olandă subțire.

Pisica tușea puțin și, slăbindu-i vederile, n-avea ochelari ca să citească.

—Destul te-am ținut eu pe tine, a zis oftând pisica. E rândul tău să umbli și să aduci.

—Natural! au adăugat copiii, mișcați de boala pisicii și convingși de sprijinul pe care trebuie să și-l dea prietenii și frații.

—Și după ce a spus așa, ce a făcut măgahu? întrebă Baruțu, rostindu-se, ca de obicei, din gâtlej, unde mama i-a pus, ca la muzică, o zbârnâitoare.

—Ce să facă? A ieșit din casă fără nici un gând deslușit, dar a nimerit la un baci bătrân, care sufla în fluier în mijlocul oilor fermecate.